

**Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Близькосхідний технічний університет
(Middle East Technical University (METU) (Turkey)
Венеціанський Університет Ка-Фоскарі
(Ca' Foscari University of Venice) (Italy)
Інститут філософії НАН України
Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
M.P.Dragomanov National Pedagogical University
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Oles Honchar Dnipro National University**

ОСВІТА І НАУКА У МІНЛИВОМУ СВІТІ: проблеми та перспективи розвитку

**МАТЕРІАЛИ
Міжнародної наукової конференції**

29-30 березня 2019 р.

Частина I

**Proceedings of the International Scientific Conference
Education and Science in a Changing World:
Problems and Prospects for Development**

**Dnipro, Ukraine
March 29-30, 2019**

Part I

**Дніпро
2019**

НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА: ВІД ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАТЬ ДО ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

В умовах модернізації вищої освіти України, особливого значення набуває вдосконалення якості підготовки спеціалістів. Важливою складовою цього процесу є формування професійної готовності студента. Остання визначається як особистісна якість, що проявляється у позитивній самооцінці себе як суб'єкта майбутньої професійної діяльності та прагненні займатися нею після закінчення вищого навчального закладу (ВНЗ) [2, 3].

Збереження та підвищення вмотивованості студента продовжувати роботу за обраним напрямом набуває особливого значення для викладачів медичних ВНЗ. Це обумовлено тим, що позитивна оцінка себе як майбутнього лікаря, здатного до розв'язання складних клінічних задач, не менш важлива ніж економічна складова майбутньої професії, яку, небезпідставно, звинувачують у кадрових проблемах медицини [1].

Підчас навчання у медичному ВНЗ студент, до певного часу, вирішує, здебільшого, теоретичні задачі формуючи підґрунтя для наступних етапів освітнього процесу. Проте на четвертому курсі навчання на клінічних базах передбачає вдосконалення навичок спілкування з хворими та фізикальних методів обстеження. На цьому етапі важливим є формування у майбутнього лікаря здатності до застосування набутих раніше теоретичних знань на практиці біля ліжка хворого [4].

За програмою нашого ВНЗ опанування та відпрацювання практичних навичок з внутрішньої медицини на четвертому курсі здебільшого, побудовано на роботі студента у якості помічника лікаря у відділенні, з наступним обговоренням ключових та проблемних моментів з викладачем.

Тобто студент повинен навчитись долати труднощі, пов'язані з особливостями професії, а саме: перебороти гидливість та страх перед хворими, небажання пацієнтів спілкуватись із студентами та багато іншого. Такий стрімкий перехід від теорії до практики та пов'язані з цим труднощі можуть негативно вплинути на самооцінку студента, викликати сумніви у здатності застосовувати старі та засвоювати нові знання в умовах клінічної практики.

Саме тому, проведене нам дослідження було спрямовано на визначення самооцінки студентами рівня володіння практичними навичками з внутрішньої медицини та проблем, пов'язаних з їх засвоєнням.

Було проведено анонімне анкетування серед 90 студентів четвертого курсу які завершили цикл «внутрішня медицина» та навчально-виробничу практику.

Метою дослідження було визначити як студенти оцінюють свій рівень володіння практичними навичками та з'ясувати фактори які, на думку респондентів, допомагають у їх засвоєнні.

Нами було складено анкету, яка включала п'ять розділів. Перші два визначили як студенти оцінюють свій рівень володіння певним, затвердженим програмою, переліком практичних навичок, та які з них були найскладнішими для засвоєння.

Для оцінки рівня володіння практичною навичкою було запропоновано наступні характеристики: «добре володію», «володію, але невпевнений у правильності виконання», «погано володію», «зовсім не володію». Аналіз отриманих даних показав, що загалом студенти позитивно оцінили свій рівень володіння навичками з пропедевтики внутрішніх хвороб, а саме опитуванням та збором анамнезу (50 % – «добре володію»). Проте, більшість опитуваних (73,3±8,0 %) були невпевнені у правильності виконання фізикальних методів обстеження.

Водночас, опитування серед викладачів виявило дещо іншу картину. Лише невелика кількість студентів демонструють дійсно добре володіння навичками з огляду хворих. Більшість – не здатні повною мірою реалізувати свої знання. Тобто, якщо попросити студента виконати певне завдання, наприклад визначити межі серця, то він, іноді з помилками, виконає його. Проте самостійно провести повний огляд хворого та скласти з певних навичок алгоритм, з урахуванням даних скарг та анамнезу, виявляється для більшості складним завданням. Це свідчить про те, що студенти повинні навчитись сприймати хворого як єдину систему, а захворювання – не як окремий процес в межах органу, а як подію у масштабах організму. У цьому і полягає роль навчально-виробничої практики – перейти від відпрацювання окремих навичок обстеження, до роботи з пацієнтом в цілому.

Серед лабораторних досліджень найгірше оцінений рівень володіння ліпідограммою та аналізом плевральної рідини («погано володію», «зовсім не володію» – $33,3 \pm 8,6$ % та $40,0 \pm 8,9$ % відповідно). Слід зазначити, що це єдині навички які студенти позначили як «зовсім не володію» ($n=4$). Такі результати можна пояснити тим, що, на жаль, ці види обстеження за різних причин не часто зустрічаються у терапевтичних відділеннях, тому відсутній компонент повторення і закріплення вивченого матеріалу.

Загалом, серед лабораторних досліджень, студенти найкраще оцінили своє вміння трактувати загальні аналізи крові та сечі та рівень глюкози крові. Менш впевнені вони були у знаннях щодо біохімічного аналізу крові, а саме: «володію, але невпевнено» – $56,7 \pm 9,0$ % ($n=50$), «добре володію» – $23,3 \pm 7,2$ % ($n=21$).

Серед усіх інструментальних методів дослідження студенти позитивно оцінили свій рівень знань з рентгенографії грудної клітини та спірометрії. Проте остання була позначена як «добре володію» у більшості опитуваних. Слід зазначити, що розбір спірометрії входить як у програми навчально-виробничої практики так і до декількох тем практичних занять, тому студенти мають змогу додатково розібрати усі проблемні питання. Також було проведено аналіз найскладніших для засвоєння, на думку студентів, практичних навичок (рис. 1). Аналіз анкет показав, що найскладнішими для засвоєння практичними навичками були: ліпідограмма ($70,0 \pm 4,8$ %) і аналіз плевральної рідини ($46,7 \pm 5,3$ %), на третьому місці – біохімічний аналіз крові та фізикальні методи обстеження ($33,3 \pm 4,9$ %).

Рисунок 1. Практичні навички, які викликали найбільші труднощі

Окрім рівня володіння певними практичними навичками нам було важливо визначити які види роботи сприяють їх засвоєнню. Аналіз показав, що найкраще практичні навички засвоюються під час роботи з викладачем, а найменш ефективним, на думку студентів, видом роботи є аналіз літературних джерел (рис. 2). Не зважаючи на це, 93 % студентів при підготовці до занять використовували додаткову літературу.

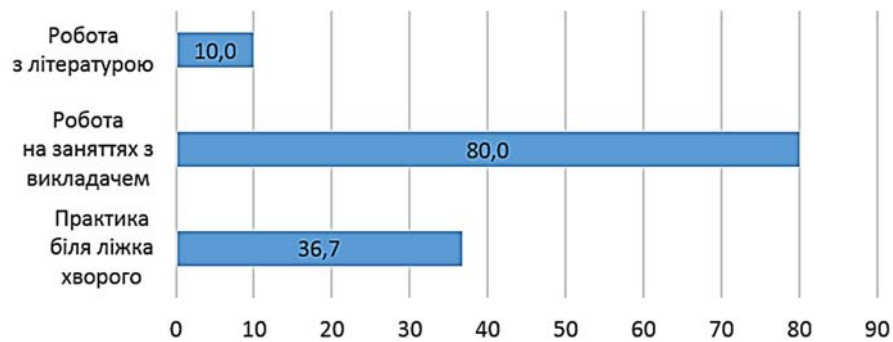

Рисунок 2. Види роботи які, на думку студентів, найбільш допомогли у засвоєнні практичних навичок

Такі дані можуть свідчити про невміння студентів ефективно працювати з літературою, а саме вирізняти серед різноманітних, здебільшого електронних ресурсів ті які варті уваги. Тому, на нашу думку, необхідно приділяти більше уваги навчанню студентів роботі з літературою, а також створювати доступні в електронному вигляді добірки літератури за темами занять. Сучасні студенти на мають бажання та змоги відвідувати бібліотеки, тому процес викладання потрібно адаптувати до потреб учнів.

Також було проведено аналіз факторів які студенти вважають найбільш важливими для формування клінічного мислення. Визначено, що робота біля ліжка хворого з викладачем сприймається переважною більшість респондентів як найбільш ефективний вид роботи у цьому напрямі. (рис. 3).

Рисунок 3. Фактори, які, на думку студентів, впливають на формування клінічного мислення

Тобто спостереження за роботою більш досвідчених колег допомагає студентам зрозуміти логіку побудови клінічного діагнозу з на перший погляд непов'язаних фрагментів.

Таким чином, можна зробити висновок що, незважаючи на досить стрімкий перехід від теорії до практики, більшість студентів позитивно оцінюють свої знання і вміння та добре справляються з засвоєнням нових навичок біля ліжка хворого. Проте дані анкетування свідчать на користь того, що найбільш впевнено студент почувається працюючи не самостійно, а під керівництвом викладача. На нашу думку поєднання самостійної роботи біля ліжка хворого з певною часткою годин на опрацювання навичок з викладачем дозволить з одного боку проявити студенту деяку самостійність, а з іншого дасть змогу викладачу своєчасно виявити та скорегувати так звані «слабкі місця» практичної та теоретичної підготовки учня.

Також при підготовці до занять необхідно зіставляти діагностичні можливості відділення де проходить навчально-виробнича практика та його нозологічну структуру.

Це дозволить своєчасно доповнити навчальну програму необхідним додатковим матеріалом (зразки певних аналізів та методів обстеження), та запобігти зниженню рівня володіння навичкою, обумовленому неможливістю її відпрацювання на практиці.

Список використаних джерел

1. Агапова, М. О. Самоконтроль та самооцінка як складники навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів у процесі вивчення педагогічних дисциплін / М. О. Агапова // *Теорія і практика управління соціальними системами*. – 2013. – № 4. – С. 64-71. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2013_4_11. 2. Баранник, В. Самооцінка та її місце в структурі самосвідомості / В. Баранник // *Соціальна психологія*, 2006. – № 3 (17). – С. 95–101. 3. Фіцула, М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. - К.: Видавничий центр «Академія», 2000. - 544 с. 4. Шухтін, В. О. Інноваційні методи викладання студентам медичних факультетів / В. О. Шухтін, І. В. Шухтіна // *Новий Колегіум*. – 2015. – № 2. – С. 51-54. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NovKol_2015_2_15.

В. Ю. Кива

ДІАГНОСТУВАННЯ РОЗВИНЕНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Нині на всі сфери суспільного виробництва, у т.ч. на систему вітчизняної освіти суттєво впливають чинники інформаційного суспільства, насамперед інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які створюють сприятливі умови для надання громадянам широкого спектру освітніх послуг. Можна стверджувати, що вони суттєво модернізують сучасну систему освіти на всіх рівнях, у т.ч. і безпосередньо системи військової освіти (СВО), яка є складовою державної системи освіти, що забезпечує процес підготовки офіцерських кадрів відповідно до освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів. Слід наголошувати, що СВО має забезпечувати підготовку компетентних військових фахівців, що буде сприяти боєздатності та боєготовності Збройних сил України. В інформаційному суспільстві суттєвому покращенню їх професійної підготовки можуть сприяти мережеві освітні дата-центри та сучасні ІКТ. Особливо важливим у цьому аспекті вбачається здатність викладачів комплексно їх використовувати відповідно до освітніх військово-професійних потреб курсантів (слухачів). У зв'язку з цим слід наголошувати, що їх інформаційно-комунікаційна підготовка має відповідати вимогам, з одного боку, інформаційного суспільства, а з іншого – військової сфери, яка широко використовує найсучасніші інформаційні технології. Відповідно освітній процес щодо розвитку та вдосконалення інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) офіцерів має бути динамічним і неперервним, оскільки інформаційні технології систематично та швидкими темпами оновлюються та вдосконалюються. А отже, викладачам необхідно постійно підвищувати свою кваліфікацію (професійно-педагогічну компетентність) відповідно до змін, які відбуваються в інформаційному суспільстві [2]. У зв'язку з цим виникає гостра необхідність в об'єктивному визначенні рівнів розвиненості ІКК викладачів закладів вищої військової освіти в процесі підвищення кваліфікації в системі післядипломної освіти, а саме – якісних і кількісних характеристик її стану та динаміки.

Аналіз наукових джерел і дисертацій щодо дослідження ІКК різних фахівців показує, що наукові дослідження щодо визначення критеріїв і показників діагностування її розвиненості ведуть як зарубіжні, так і вітчизняні науковці (В. Биков, П. Грабовський, А. Гуржій, Г. Дегтярьова, А. Кочарян, Н. Сороко, О. Спірін, І. Тимофєєва, Г. Федорук, Джосе Луїс Лазаро Кантабрана (Jose Luis Lazaro Cantabrana), Мірейя Усарт Родрігес (Mireia Usart Rodriguez), Мерсє Гісберт Сервера (Merce Gisbert Cervera) [9], Девід Роберт Карлесс (David Robert Carless), Гордон Роуланд